

MAVİ SÖZLEŞME'NİN TÜRKÇE BASIMINA ÖNSÖZ

Dünyada pek çok ülkede yayınlanmakta olan *Mavi Sözleşme* adlı kitabımın Türkçe basımına hoş geldiniz. Şimdi tam zamanı. Çünkü, suya yönelik özel bir gelecek planını benimsetmek amacıyla Dünya Bankası görevlileri, hükümet temsilcileri ve şirket yöneticilerini her üç yılda bir bir araya getiren çekişmeli toplantı 5. Dünya Su Forumu Mart 2009'da Türkiye'de yapılıyor.

Türkiye bölgedeki bazı ülkelerden daha fazla suya sahip olmasına rağmen ciddi sorunlarla karşı karşıya. Akdeniz Bölgesi'ndeki sıcaklıkların mevsim normallerinin üzerinde seyretmesi nedeniyle uzmanlar 2009 yazının kavurucu sıcaklar ve su kıtlıklarıyla geçecek üçüncü yaz olacağı öngörüsünde bulunuyorlar. Aynı zamanda nakit sıkıntısı çeken belediyeler, su kirliliğiyle de mücadele etmeye çalışıyorlar. Belediyelerin yalnızca yüzde sekizi su arıtma tesislerine sahip ve Türkiye'deki endüstriyel atık suların yüzde 25'i herhangi bir işlemde geçirilmiyor.

Trajiktir ki, hükümet kamusal altyapıya ve su hizmetlerine yatırım yapmak yerine dünyadaki en kapsamlı suda özelleştirme projelerinden birini başlatmıştır. İller Bankası ve Devlet Su İşleri gibi kamu kurumlarını zayıflatarak belediyeleri uluslararası finans kurumlarının ve kâr peşindeki büyük ulus ötesi su şirketlerinin insafına terk edecektir. Hatta daha da kötüsü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler ırmak ve göllerin tamamınının 49 yıllığına özel şirketlere ve yabancı yatırımcılara satılacağını ilan etmiştir! Hükümet ise, barajların su krizine çare olmadığı yönündeki ya-

rım yüzyıla uzanan deneyimleri göz ardı ederek, su sistemlerinin mülkiyetinin özel şirketlerde olması durumunda bu şirketlerin su sıkıntılılarıyla baş etmek için barajlar inşa edeceğini iddia ediyor.

Bu amaçla hükümet, özünde suyu şirketlerin sahip olabileceği bir meta olarak tanımlayan bir anayasa değişikliği için uğraşiyor. Oysa dünyada pek çok ülke, anayasalarında suyu bir insan hakkı olarak güvence altına alan değişiklikler yaparak aksi yönde ilerliyor. Ayrıca hükümet, üzerinde kooperatiflerin söz sahibi olduğu tarımsal sulama sisteminin yerine imtiyaz haklarının kâr amacı güden özel şirketlere satılmasına dayanan bir sistem getirmeyi öneriyor ki, bu felakete davetiye çıkarmaktır.

Bütün kalbimle, bu kitabın Türkiye'nin sularını gelecek nesiller için kamusal bir emanet ve bir insan hakkı olarak koruma mücadelesi veren taban gruplarını harekete geçirmeye katkıda bulunmasını diliyorum.

Maude Barlow

Şubat 2009

TEŞEKKÜRLER

Tek tek burada adını zikredemeyeceğim kadar çok insan bu kitabın yazılmasında bana inanılmaz derecede yardımcı oldu. Kitabın içinde ya da kitabın sonundaki Kaynaklar ve Önerilen Okumalar bölümünde kaynak göstererek onlara gönderme yapıyorum. Bana tavsiyeler verip yol gösteren ve fevkalade araştırmaları ve önemli öyküleri benimle paylaşan, küresel su adaleti hareketindeki çok sayıdaki eylemci, akademisyen ve dostlarıma tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

Özellikle de Kanadalılar Konseyi ve Mavi Gezegen Projesi'nde birlikte çalıştığım ve bu çalışmaya değin benim tutkularımı her gün paylaşan o harika insanlara teşekkür etmek isterim. Özellikle, Anil Naidoo, Susan Howatt, Steven Shrybman, Melanie O'Dell, Meera Karunanathan, Brent Patterson, Brant Thompson, Stuart Trew ve Wenonah Hauter bu projeye çok büyük destek verdiler.

Aynı zamanda, hem bu kitaba cömert destek veren Kanada Sanat Konseyi'ne hem de beni 2005-06 Kültürel Özgürlük Bursu ve devam eden çalışmalarım için cömert bir bağışla onurlandıran Lannan Vakfı'na teşekkürü bir borç bilirim.

The New Press'ten Joel Ariaratnam ve McClelland & Stewart'tan Susan Renouf gibi bu kitabı ilk günden itibaren çok beğenen ve onu kendi başıma yapabileceğimden sonsuz kere daha iyi hale getiren iki editöre sahip olduğum için de çok şanslıyım. Aynı zamanda, baskı editörüm Heather Sangster'e ve olağanüstü sıkışmış bir programa rağmen bu kitaba kılavuzluk eden McClelland & Stewart'dan Elizabeth Kribs'e minnettarım.

Son olarak, su hakkı için yaptığım çalışmanın ve heyecanımın bitmez tükenmez destekçisi eşim Andrew'a teşekkür ederim. O ve torunlarımız Maddy, Ellie, Angus ve Max ayağımı yere sağlam basmamı sağlıyor ve bana umut veriyorlar.

SUNUŞ

“Suyun aynı zamanda kalbe de iyi geldiği söylenir...”

Antoine de Saint-Exupery, *Küçük Prens*

“Birdenbire ortaya çıkıverdi ki, dünyanın tatlı suyu tükeniyor.”

Bunlar, 2002 yılında Tony Clark ile birlikte yazdığım kitabın giriş sözcükleriydi. *Mavi Altın: Şirketlerin Dünyanın Suyunu Çalmasını Engelleme Kavgası* adlı bu kitap, dünyanın azalan tatlı su kaynakları üzerinde muazzam bir çekişmenin içten içe kaynadığı uyarısında bulunuyordu. Suyun yirmi birinci yüzyılın petrolü olacağından ve dünyanın tatlı su kaynakları üzerinde kâr amacıyla hak iddia etmeye kalkışacak bir “su kartelinin” ortaya çıkacağından söz etmiştik. Bunun hem dünyanın çeşitli yerlerindeki topluluklarda bir karşı tepki yaratacağını, hem de suya küresel ortak varlıkların bir parçası olarak sahip çıkan yeni bir hareketin çıkışını getireceğini öngörmüştük.

Mavi Altın’ın yayınlanmasından bu yana geçen beş yıl içerisinde bu rekabet iyice kızıştı. Bir yanda güçlü özel çıkar çevreleri, ulus ötesi su ve gıda şirketleri, çok sayıda Birinci Dünya ülkesi hükümeti ve Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Dünya Ticaret Örgütü ve Birleşmiş Milletler’in organlarının da aralarında yer aldığı, birçok uluslararası kurum yer alır. Bu güçler açısından su, serbest piyasada alınıp satılacak bir metadır. Suyun özel sektör tarafından kontrolünü heveslendirmek için özenle hazırlanmış bir altyapı kurdular ve birbirleriyle yakın ilişki içinde çalışıyorlar. Burada onların öyküsü anlatılıyor.

Öte yanda ise çevrecilerden, insan hakları eylemcilerinden, yerli etnik gruplardan ve kadın gruplarından, küçük çiftçilerden, köylülerden ve yerel su kaynaklarını kontrol etmek için

kavga veren binlerce halk topluluğundan oluşan geniş bir küresel su adaleti hareketi yer alır. Bu hareketin üyeleri suyun tüm insanlığın ve diğer türlerin ortak bir mirası olduğuna ve aynı zamanda kişisel kâr amacıyla el konulamayacak veya ödeme gücü olmayanların mahrum bırakılamayacağı bir kamu yararı taşıdığına inanırlar. Bu gruplar, su kartellerinin mali nüfuzundan yoksun olmalarına rağmen, yeni keşfettikleri ağlar yoluyla birbirlerini buldular ve küresel sahnede yenilmesi zor bir politik güç haline geldiler. Burada onların da öyküsü anlatılıyor.

Küresel su adaleti hareketi, son günlerde kazanılan bazı önemli başarıların verdiği coşkuyla şimdi ortak bir hedefin etrafında kenetlendi: suyun, bundan böyle bir insan hakkı ilan edilmesi ve bu hakkın kabulünün yerel yönetmeliklerden, devletlerin anayasalarından, tam kapsamlı bir Birleşmiş Milletler anlaşmasına kadar tüm idari düzeylerde yer almasını sağlamak. Hâlihazırda suyun bir insan hakkı olarak kabul edilmemiş olması gerçeği, su politikaları üzerine karar alma yetkisinin BM ve hükümetlerden, büyük su şirketlerini ve bu şirketlerin dünyadaki suyu metalaştırmasını destekleyen küresel kurumlara ve özel çıkar çevrelerine doğru kaymasına olanak tanıdı. Bu durum, göz ardı edilen milyonları yaşamaya yetecek su hakkı taleplerini dayandırabilecekleri yasal ve ahlaki temelden yoksun bırakmıştır. Sadeleştirirsek, yaşamak için temiz suya erişim şarttır; su hakkını inkâr etmek yaşam hakkını inkâr etmektir. Su hakkı için mücadele etmenin artık zamanı geldi. Bu sayfalarda daha başında olan bu öykü de anlatılıyor.

Kişisel olarak, beni her kıtaya götüren ve dünyanın dört bir köşesinde ücra yerlerde ve çoğunlukla sefillik içinde yaşayan yoksul toplulukların içine sokan bu akıl almaz mücadelenin bir parçası olma ayrıcalığını yaşadım. Bu mücadele aynı zamanda beni, başka birçok kişiyle birlikte, su kartellerinin uzak gelecekteki küresel su politikasını kontrol etme çabalarıyla yüzleştiğim küresel kurumların en içlerine ve iktidarın salonlarına taşıdı.

Bu serüven benim açımdan çok fazla anlam taşıyordu. Burada sizi de etkileyeceği ve bizimle birlikte bir su savaşçısı olmaya ikna edeceği umuduyla sizlerle paylaşıyorum.